DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
30. maj 1989 *

I sag 33/88,

angående en anmodning, som Pretura unificata di Venezia i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Pilar Allué og Carmel Mary Coonan

mod

Università degli studi di Venezia

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2 og stk. 4, samt artikel 3 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (kodificeret udgave, jfr. EFT 1983 L 230, s. 8),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden R. Joliet, dommerne Sir Gordon Slynn, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias og M. Zuleeg,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman

efter at der er afgivet indlæg af:

— sagsøgerne i hovedsagen Pilar Allué og Carmel Mary Coonan ved advokat og professor Fausto Capelli, Milano samt advokat Maria Virgilio, Bologna,

* Processprog: italiensk.

— den italienske regering under den mundtlige forhandling ved chefen for Udenrigsministeriets Retsafdeling og professor Luigi Ferrari Bravo, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Enrico Traversa, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 14. december 1988

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. februar 1989,

afsagt følgende

Dom

Ved kendelse af 21. december 1987, indgået til Domstolen den 29. januar 1988, har Pretura unificata di Venezia som arbejdsret i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt Domstolen tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2 og stk. 4, artikel 51, samt artikel 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (kodificeret udgave, jfr. EFT 1983 L 230, s. 8).

Disse spørgsmål er blevet rejst under en sag anlagt af Pilar Allué, som er spansk statsborger, og Carmel Mary Coonan, der er engelsk statsborger, mod Venedigs Universitet, hvor sagsøgerne har arbejdet som lektorer i fremmedsprog fra 1980 til 1986. Sagsøgte, Venedigs Universitet, meddelte i begyndelsen af undervisningsåret 1986-1987 sagsøgerne, at deres ansættelseskontrakt ikke kunne fornyes, og henviste herved til bestemmelserne i artikel 28 i præsidentdekret nr. 382 af 11. juli 1980 (i det følgende benævnt »dekretet«). I stk. 3, i nævnte artikel hedder det: »De i stk. 1 nævnte kontrakter [om ansættelse som lektorer i fremmedsprog] kan ikke løbe længere end det akademiske år, for hvilket de er indgået. De kan fornyes hvert år, dog højst i fem år«.

3 De berørte anlagde herefter sag. Påstandene har i det væsentlige følgende ordlyd: Det statueres, at deres med universitetet afsluttede arbejdsaftale har privatretlig karakter; universitetet dømmes til at betale dem forskellen mellem den oppebårne løn og de beløb, de ville have krav på ifølge lønskalaens angivelse af lønnen til en hjælpelærer ansat på bestemt tid; sagsøgerne kendes berettiget til ydelser i henhold til socialsikring og anden obligatorisk forsikring fra aftalens indgåelse; den mellem parterne afsluttede kontrakt kendes indgået på ubestemt tid, hvorfor dens ophørsdato tilsidesættes, og sagsøgte således kendes pligtig at betale den dem tilkommende løn fra den 1. november 1986. Subsidiært har sagsøgerne nedlagt påstand om, at universitetet tilpligtes at genansætte dem i deres tidligere stilling fra den 1. november 1986, hvorved det lægges til grund, at sagsøgernes til støtte for påstanden fremførte anbringende om, at dekretets artikel 28, stk. 3, er forfatningsstridigt, ikke er åbenbart grundløst.

4 Den nationale ret har udsat sagen og anmodet Domstolen om en præjudiciel afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

»a) Først og fremmest spørges der, om det retmæssigt ifølge EØF-Traktatens artikel 48, stk. 4, i en medlemsstats lovgivning kan bestemmes, at der for stilling som lektor i fremmedsprog skal gælde en særordning om ansættelseskontrakters varighed, idet denne begrænses, mens fastansættelse i øvrigt for statens ansatte er sikret ved lov nr. 230 af 18. april 1962, og der ikke konkret foreligger særlige omstændigheder vedrørende ansættelsesforholdet, som kan begrunde en undtagelse fra reglen herom; der henvises herved til Domstolens dom af 17. december 1980, hvorved bemærkes, at der ikke i den foreliggende sag er tale om direkte eller indirekte deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed og i de funktioner, som skal sikre statens eller de andre offentlige kollektive enheders almene interesse.

b) Dernæst bliver der et spørgsmål om retmæssigheden ifølge EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2, af en medlemsstats lovgivning og / eller af en privatretlig aftale, hvorefter ansættelseskontraktens varighed begrænses til et forudfastsat tidsrum på fem år, idet arbejdskraftens frie bevægelighed forudsætter afskaffelse af enhver forskelsbehandling, og undtagelsen fra denne almindelige regel i statens interne ret, for så vidt angår ansættelsesforholdets varighed, må anses for diskriminerende. Endvidere må der spørges, om den udtrykkelige bestemmelse i de i nærværende sag omtvistede ansættelseskontrakter om, at sagsø-

gerne ikke er omfattet af syge- eller socialsikringsordninger, er i overensstemmelse med de rettigheder til social sikring, der tilkommer vandrende arbejdstagere på baggrund af De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af forordning (EØF) nr. 1408/71, sammenholdt med EØF-Traktatens artikel 51«.

Vedrørende hovedsagens faktiske omstændigheder og retlige baggrund samt de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen, henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

Første spørgsmål

Den nationale ret ønsker med det første spørgsmål i det væsentlige klarlagt, om ansættelse i en stilling som lektor i fremmedsprog ved et universitet skal anses for ansættelse i den offentlige administration, jfr. EØF-Traktatens artikel 48, stk. 4, således at en sådan ansættelse vil kunne nægtes statsborgere fra andre medlemsstater.

Herom bemærkes, at ifølge Domstolens praksis i dom af 3. juli 1986 (Lawrie-Blum, sag 66/85, Sml. s. 2121) indebærer undervisningsstillinger ikke en direkte eller indirekte deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed og i de funktioner, som skal sikre statens eller de andre offentlige kollektive enheders almene interesser, hvorfor de ikke forudsætter, at indehaverne føler en særlig solidaritet med staten, og at der består gensidige rettigheder og pligter, som er grundlaget for nationalitetsbåndet.

Det fremgår desuden af Domstolens faste praksis (jfr. bl. a. Domstolens dom af 16. juni 1987, Kommissionen mod Den Italienske Republik, sag 225/85, Sml. s. 2625), at selv om der var tale om ansættelser i den offentlige administration, ville det ikke ifølge bestemmelsen i Traktatens artikel 48, stk. 4, være begrundet at anvende diskriminerende forholdsregler vedrørende aflønning eller andre arbejdsvilkår over for arbejdstagere, som én gang havde fået adgang til de omhandlede stillinger.

9 Det første spørgsmål skal derfor besvares således, at en person, der bestrider en stilling som lektor i fremmedsprog ved et universitet, ikke er ansat i den offentlige administration i den i EØF-Traktatens artikel 48, stk. 4, forudsatte betydning.

Andet spørgsmål

10 Den nationale ret ønsker med første led i det andet spørgsmål i det væsentlige afgjort, om EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse, hvorefter arbejdskontrakter for lektorer i fremmedsprog ved universiteterne har begrænset varighed, når en lignende begrænsning principielt ikke er fastlagt for de øvrige arbejdstagere.

11 I den forbindelse skal der henvises til Domstolens faste praksis, hvorefter ligebehandlingsprincippet, der har fundet et særligt udtryk i Traktatens artikel 48, stk. 2, ikke blot indebærer et forbud mod åbenlyse former for forskelsbehandling, begrundet i nationalitet, men også mod alle skjulte former for forskelsbehandling, hvorved det samme faktisk bliver resultatet, selv om forskelsbehandlingen udøves på grundlag af andre formelle kriterier (jfr. bl. a. Domstolens dom af 15. januar 1986, Pinna, sag 41/84, Sml. s. 1).

12 Det må i den forbindelse bemærkes, at den ifølge den omtvistede lovgivning begrænsede varighed af en ansættelse som lektor i fremmedsprog ved et universitet hovedsagelig vedrører arbejdstagere, der er statsborgere i andre medlemsstater, selv om begrænsningen gælder uafhængigt af vedkommende arbejdstagers statsborgerskab. Af de af den italienske regering fremlagte statistiske oplysninger fremgår nemlig, at kun 25% af lektorerne i fremmedsprog er italienske statsborgere.

13 Den italienske regering har som begrundelse for den omtvistede begrænsning anført, at denne er det eneste middel, universiteterne har haft til at kunne ansætte lektorer i fremmedsprog med up-to-date-kundskaber og -praktiske færdigheder i det modersmål, der undervises i.

14 Herved må det påpeges, at faren for, at kontakten med modersmålet går tabt, er begrænset, når henses til nutidens intense kulturelle samkvem og kommunikationsmuligheder, og at universiteterne desuden i hvert fald har mulighed for at føre

kontrol med lektorernes kundskabsniveau. Det må tillige fastslås, at en lektor i henhold til den omtvistede lovgivning kan ansættes ved et universitet efter at have virket som lektor i seks år ved et andet universitet i samme medlemsstat; tidsbegrænsningen af en ansættelse af den omhandlede art kan altså ikke have den begrundelse, den italienske regering har givet.

15 Den italienske regering har endvidere gjort gældende, at de omtvistede bestemmelser er berettigede, idet stabil beskæftigelse for undervisere kun kan tilsikres, når de pågældende besidder de nødvendige faglige kvalifikationer, og dette er fastslået på grundlag af deres deltagelse i en udvælgelsesprøve. Det er imidlertid ikke tilfældet for lektorer i fremmedsprog.

16 I denne forbindelse må det fastslås, at begrænsningen til seks år af den omhandlede form for undervisningsvirksomhed ikke er nødvendig af hensyn til universiteternes mulighed for at bringe en ansættelseskontrakt for undervisere, der har vist sig at mangle de nødvendige kvalifikationer, til ophør. En sådan begrænsning gælder ikke for kontraktansatte lærere, der også varetager undervisningsopgaver uden at have bestået en udvælgelsesprøve. Disse har mulighed for at få dispensation fra undervisningsministeren (i henhold til dekretets artikel 25, stk. 7), selv om varigheden af deres ansættelse principielt er begrænset til tre år.

17 Den italienske regering har endelig gjort gældende, at den omtvistede bestemmelse også er begrundet i nødvendigheden af at begrænse antallet af lektorer i fremmedsprog efter behovene ved det enkelte universitet, der i så henseende beror på tilgangen af studerende i vedkommende sprog. Herved må det dog bemærkes, at en sådan forvaltningsmæssig formålstjenlighed kan gennemføres med andre midler, herunder navnlig ved at udelukke fornyelse af kontrakter for de lektorer, som der ikke er behov for, jfr. dekretets artikel 28, stk. 3).

18 Det følger af det anførte, at intet af de fremførte argumenter kan begrunde den omhandlede begrænsning af arbejdskontrakter for lektorer i fremmedsprog og dermed af anvendelsen af ligebehandlingsprincippet.

19 Første led i det andet spørgsmål fra den nationale ret må derfor besvares således, at EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2, må antages at være til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse om tidsbegrænsning af universiteters ansættelse af lektorer i fremmedsprog, såfremt der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for universiteternes andre arbejdstagere.

20 Den nationale ret har med andet led i det andet spørgsmål navnlig ønsket en afgørelse af, om bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 1408/71 skal fortolkes således, at det herefter er udelukket i en ansættelseskontrakt for lektorer i fremmedsprog ved en medlemsstats universiter at vedtage, at vedkommende ikke er omfattet af de sociale sikringsordninger, som gælder for andre arbejdstagere.

21 Det vil i den forbindelse være tilstrækkeligt at fastslå, at ligebehandlingsgrundsætningen, der i artikel 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71 er blevet bragt til udtryk på særlig måde, skal følges ved anvendelsen af de sociale sikringsordninger. Grundsætningen er ikke overholdt, når en bestemt gruppe arbejdstagere, som overvejende består af statsborgere fra andre medlemsstater, ikke er omfattet af socialsikringen i en medlemsstat, mens det i almindelighed er tilfældet for andre arbejdstagere i samme medlemsstat.

22 Andet led i den nationale rets andet spørgsmål skal derfor besvares således, at artikel 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71 — om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet — er til hinder for, at det i en ansættelseskontrakt for lektorer i fremmedsprog ved en medlemsstats universiteter bestemmes, at vedkommende lektorer ikke er omfattet af de samme sociale sikringsordninger som andre arbejdstagere.

Sagens omkostninger

23 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt af Pretura unificata di Venezia ved kendelse af 21. december 1987, for ret:

1) **En person, der bestrider en stilling som lektor i fremmedsprog ved et universitet, er ikke ansat i den offentlige administration i den i EØF-Traktatens artikel 48, stk. 4, forudsatte betydning.**

2) **EØF-Traktatens artikel 48, stk. 2, er til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse om tidsbegrænsning af universiteters ansættelse af lektorer i fremmedsprog, såfremt der principielt ikke er fastsat en sådan tilsvarende begrænsning for universiteternes andre arbejdstagere.**

3) **Artikel 3 i forordning (EØF) nr. 1408/71 — om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet — er til hinder for, at det i en ansættelseskontrakt for lektorer i fremmedsprog ved en medlemsstats universiteter bestemmes, at vedkommende lektorer ikke er omfattet af de samme sociale sikringsordninger som andre arbejdstagere.**

Joliet Slynn

Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. maj 1989.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

R. Joliet
Formand for Femte Afdeling